

KS. PAWEŁ MAKOSA

OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJA KATECHETYCZNE I KATECHETYCZNE SESJE NAUKOWE W KUL JAKO ODPOWIEDŹ NA AKTUALNE WYZWANIA

Współczesną cywilizację charakteryzuje niespotykana dotychczas akceleracja przemian w wielu dziedzinach życia. Przemiany te wpływają znacznie również na uwarunkowania procesu kształcenia młodej generacji, który to proces, żeby mógł pozostać efektywny, wymaga ciągłej ewolucji, przejawiającej się w podjęciu aktualnych wyzwań i wypracowywaniu konstruktywnych rozwiązań. Postulat ten dotyczy także edukacji religijnej, która ze względu na swoją specyfikę powinna być nieustannie poddawana procesowi ewaluacji. Katechetyka, będąca teorią katechezy, powinna więc „przybliżać, naświetlać i ukierunkowywać problemy aktualne”¹

Biorąc pod uwagę powyższe postulaty, Sekcja Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, oprócz podstawowych studiów teologicznych, a także studiów specjalistycznych kształcących kadrę katechetyczną i formujących odpowiedzialnych za katechizację w różnych diecezjach oraz zgromadzeniach zakonnych, prowadzi permanentne doksztalcanie katechetów głównie poprzez organizowanie ogólnopolskich sympozjów katechetycznych czy sesji naukowych, które również miały ogólnopolską rangę²

Problem niniejszego opracowania można zatem sformułować w pytaniu: Na ile ogólnopolskie sympozja katechetyczne i katechetyczne sesje naukowe organizowane w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim podejmują aktualne wyzwania katechetyczne i jak starają się na nie odpowiadać? Z tak postawionego problemu wyłania się problematyka niniejszego opracowania, na którą składać się będzie przede wszystkim charakterystyka poszczególnych sympozjów. Nie ulega wątpliwości, że takie opracowanie posiadać może również dużą wartość historyczną, prowadzi bowiem do utrwalenia w tym wymiarze kilkudziesięcioletniej działalności Sekcji Katechetyki KUL. W niniejszym opracowaniu sympozja i sesje naukowe będą omówione chronologicznie na przemian z sympozjami, a także zostanie wprowadzona ich ciągła numeracja ze względu na zbliżoną koncepcję i rangę.

Ks. dr PAWEŁ MAKOSA – adiunkt Katedry Katechetyki Psychologiczno-Pedagogicznej Wydziału Teologii KUL; adres do korespondencji: ul. Koncertowa 15, 20-866 Lublin; e-mail: makosa@kul.lublin.pl

¹ M. M a j e w s k i. *Aktualne wyzwania katechetyczne*. Kraków 1997 s. 5.

² Por. M a j e w s k i. *Die Ausbildung von Katecheten in Polen*. W: *Christliche Erziehung in Europa*. Bd 5. München 1977 s. 130-131.

I. „RAMOWY PROGRAM KATECHIZACJI”

Historia ogólnopolskich sympozjów katechetycznych w KUL sięga roku 1971, kiedy to w związku z uchwałą Episkopatu Polski wprowadzającą w życie nowy program katechizacji na wszystkich szczeblach nauczania 19-20 sierpnia w Instytucie Teologii Pastoralnej KUL przeprowadzony został Ogólnopolski Kurs Katechetyczny. W ramach tego kursu wygłoszono następujące wykłady: *Geneza nowego programu katechezy* – bp J. S t r o b a; *Założenia dydaktyczne i metodyczne programu katechezy* – bp E. M a t e r s k i; *Uwarunkowania psychologiczne na poszczególnych etapach nauczania* – ks. P. P o r ę b a; *Elementy treściowe programu katechezy dla dzieci i młodzieży szkoły podstawowej* – ks. J. C h a r y t a ń s k i; *Koncepcja programu katechezy dla młodzieży szkół średnich* – ks. A. K o t l a r s k i; *Źródła i pomoce dla realizacji nowego programu katechezy* – ks. Z. C z e r w i ń s k i³

II. „75-LECIE DZIAŁALNOŚCI SALEZJANÓW W POLSCE”

Pierwszą publiczną sesję naukową Katedra Katechetyki KUL zorganizowała 8 maja 1974 r. Sesja ta poświęcona została 75-leciu działalności salezjanów w Polsce. Podczas sesji wygłoszono referaty: *Poszukiwania i rozwój form wychowawczych w działalności salezjanów w Polsce* – ks. S. S t y r n a; *Udział salezjanów w odnowie katechetycznej w Polsce* – ks. M. M a j e w s k i; *Pomoc Towarzystwa Salezjańskiego w organizowaniu życia religijnego na Ziemiach Odzyskanych* – ks. A. S w i d a; *Salezjanie polscy oraz ich wkład w ogólną kulturę muzyczną Kościoła w Polsce* – ks. Z. M a l i n o w s k i⁴

Pośród różnych form działalności salezjańskiej w Polsce w ciągu 75 lat szczególnie podkreślona została działalność wychowawcza i katechetyczna, stanowiąca charyzmat tego zakonu, albowiem Zgromadzenie Salezjańskie zostało powołane do budzenia i pogłębiania wiary tych, którzy znajdują się z dala od Kościoła, popadli w indyferentyzm religijny lub przeżywają kryzys wiary, a szczególną troską zgromadzenia – w myśl jego Założyciela, św. Jana Bosko – miało stać się wychowanie młodego pokolenia posiadające głęboki wymiar religijny⁵

³ A. L. S z a f r a ń s k i. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 19:1972 z. 6 s. 95; K. W o j a c z e k. *Instytut Teologii Pastoralnej*. W: *Księga Pamiątkowa w 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*. Red. M. Rusecki. Lublin 1994 s. 229.

⁴ *Sesja naukowa poświęcona 75-leciu działalności salezjanów w Polsce*. „Słowo Powszechne” 24:1974 nr 127 s. 5.

⁵ Por. M. M a j e w s k i. *Salezjanie polscy wobec problemów katechizacji* W: *75 lat działalności salezjanów w Polsce*. *Księga pamiątkowa*. Red. R. Popowski. S. Wilk, M. Lewko. Łódź–Kraków 1974 s. 77-78; t e n ż e. *Udział salezjanów w odnowie katechetycznej w Polsce*. „Nostra” 29:1974 nr 6 s. 1-3.

III. „KATECHEZA WOBEC PROBLEMÓW LAICYZACJI”

Ogólnopolskie sympozja katechetyczne, w pełnym tego słowa znaczeniu, zostały zainicjowane przez ks. Mieczysława Majewskiego po przeprowadzeniu przez niego kolokwium habilitacyjnego i objęciu kierownictwa Katedry Katechetyki⁶ Pierwsze tego rodzaju sympozjum zorganizowane zostało w dniach 25-26 listopada 1976 r. i poświęcone zostało wpływowi procesów laicyzacji na katechezę. Podczas tego sympozjum wygłoszone zostały następujące referaty: *Procesy laicyzacji we współczesnym społeczeństwie industrialnym* – F. Adamski; *Katecheza a doświadczenie człowieka* – ks. M. Majewski; *Interpretacja problemów egzystencjalnych w katechezie* – bp E. Materski; *Wychowanie religijne w katechezie egzystencjalnej* – ks. J. Tarnowski; *Kształtowanie sensu życia i rozwój wiary w katechezie* – ks. A. Szafrąński; *Katecheza postugą słowa w Kościele* – ks. J. Charytąński; *Świadectwo wiary w katechezie* – ks. F. Blachnicki⁷

W czasie sympozjum przeprowadzono krytykę dawnej katechezy, która interesowała się człowiekiem jedynie jako przedmiotem, na który oddziałuje. Postulowano, aby współczesny model katechezy zerwał z takim podejściem i dowartościował w katechezie doświadczenie ludzkie oraz Objawienie Boże. W nowym ujęciu katecheza miałaby mieć charakter ewangeliczny i byłaby wewnętrznie związana z Kościołem oraz ze społeczeństwem. Bardzo wyraźnie akcentowano znaczenie słowa Bożego w rozwoju człowieka i podkreślano, że skuteczność słowa zawsze malała, gdy oddzielano je od osoby ludzkiej i od Kościoła. Ks. Szafrąński i ks. Blachnicki podkreślali znaczenie świadectwa w procesie budzenia wiary i zarazem katechezy dla kształtowania postawy wiary. Wskazywano, że szczególny obowiązek dawania świadectwa mają rodzice wobec swoich dzieci⁸

IV. „KATECHEZA WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE W UJĘCIU SYNODU BISKUPÓW W RZYMIE”

W dniach 21-24 listopada 1977 r. Katedra Katechetyki zorganizowała wykłady uniwersyteckie na temat „Katecheza we współczesnym świecie w ujęciu Synodu Biskupów w Rzymie” Wygłoszono wówczas następujące referaty: *Od ewangelizacji do katechizacji. Bóg jako rzeczywistość zbawcza* – kard. H. Volk; *Od ewangelizacji do katechizacji* – kard. K. Wojtyła; *Koncentryczne problemy katechezy synodalnej* – ks. M. Majewski; *Katecheza oparta na wspólności i kształtująca*

⁶ Por. H. Wróńska. *Życie i działalność naukowa profesora M. Majewskiego SDB*. „Roczniki Teologiczne” 45:1998 z. 6 s. 11.

⁷ Zob. *Kronika Zakładu Katechetyki* w posiadaniu ks. S. Kulpaczyńskiego.

⁸ R. Kieraciński. *Wychowanie dla świadectwa wiary. Sympozjum katechetyczne na KUL*. „Słowo Powszechne” 30:1977 nr 2 s. 5.

wspólnotę – bp P. B e d n a r c z y k; *Udział delegacji polskiej w pracach synodalnych* – bp E. M a t e r s k i⁹

Organizacja tej sesji wykładowej była bezpośrednio związana z obradami Synodu Biskupów poświęconego katechizacji, który odbył się w dniach 30 września – 29 października 1977 r. w Rzymie. Delegację polską stanowili wówczas: kard. K. Wojtyła, bp J. Stroba, bp E. Materski, bp P. Bednarczyk, do grona konsultantów należeli zaś ks. J. Charytański, ks. M. Jakubiec oraz ks. M. Majewski. Prelegentami na zorganizowanej przez KUL sesji byli więc bezpośredni uczestnicy obrad Synodu. Kard. Wojtyła w swoim wystąpieniu wskazywał na rolę, jaką odegrał Synod w procesie samoświadomości Kościoła, pełniącego we współczesnym świecie jednocześnie misję ewangelizacji i katechizacji. Ks. Majewski natomiast wyróżnił główne problemy Synodu i zaliczył do nich: prawo i obowiązek katechizacji, kształtowanie dojrzałej wiary, dialog ze światem, katechezę odnajdującą się w sercu Kościoła, zwrot katechezy do wspólnot chrześcijańskich i ich kształtowanie, Ewangelia treścią katechezy i katecheza odbywająca się w duchu Ewangelii, *traditio et redditio* symboli, pluralizm katechetyczny i integracja katechezy, doświadczenie i świadectwo wiary oraz język katechetyczny¹⁰ Bp P. Bednarczyk podkreślał znaczenie rodziny w procesie formacji chrześcijańskiej, natomiast bp E. Materski, omawiając udział delegacji polskiej w pracach Synodu, postulował, aby katecheza uczyła czerpania z bogactwa narodowej przeszłości oraz by życie religijne dzieci i młodzieży było zakorzenione w kulturze narodu¹¹

V „KATECHEZA DOROSŁYCH”

W dniach 29-30 listopada 1978 r. odbyło się ogólnopolskie sympozjum katechetyczne pt. „Katecheza dorosłych”, na którym wygłoszono następujące referaty: *Teologiczne podstawy katechezy dorosłych* – ks. R. M u r a w s k i; *W kierunku koncepcji katechezy dorosłych* – ks. J. G e v a e r t; *Katecheza dorosłych a katecheza rodzinna* – ks. Z. C z e r w i ń s k i; *Próby realizacji katechezy dorosłych* – ks. F. B l a c h n i c k i¹² Na szczególną uwagę zasługuje obecność wśród grona prelegentów tego sympozjum J. Gevaerta jednego z najbardziej znanych i cenionych współczesnych katechetyków.

Inspiracją do podjęcia problematyki związanej z katechezą dorosłych był niewątpliwie Synod Biskupów z 1977 r. Pomimo że tematem tego Synodu była „Katecheza w świecie współczesnym, ze szczególnym odniesieniem jej do dzieci i młodzie-

⁹ *V Synod Biskupów – Wykłady na KUL. „Tygodnik Powszechny” 32:1978 nr 2 s. 7.*

¹⁰ M. M a j e w s k i. *Problematyka katechetyczna V sesji Synodu Biskupów w Rzymie. „Ateneum Kptańskie” 70:1978 nr 417 s. 36-47; t e n ż e. Po Synodzie Biskupów. „Gość Niedzielny” 54:1977 nr 50 s. 1, 7.*

¹¹ *Od wiary cudzej – do wiary własnej. „Słowo Powszechne” 31:1978 nr 11 s. 6.*

¹² *Kronika Zakładu Katechetyki.*

ży”¹³, podkreślono na nim również konieczność rozbudowania katechezy dorosłych, szczególnie katechezy przed przyjęciem sakramentów, a także zwrócono uwagę na potrzebę opracowania katechizmu dla tej grupy wiernych¹⁴

VI. „CATECHESI TRADENDAE JANA PAWŁA II”

Od 22 do 23 lutego 1980 r. Katedra Katechetyki zorganizowała serię wykładów poświęconych omówieniu adhortacji *Catechesi tradendae* Jana Pawła II. Wykłady rozpoczęło wystąpienie ks. M. Majewskiego, który zaprezentował referat pt. *Geneza i problematyka Adhortacji*, a potem wygłoszono następujące wykłady *Chrystocentryczne ujęcie katechezy* – ks. A. S z a f r a ń s k i; *Katechetyczne doświadczenie Kościoła* – ks. Cz. B a r t n i k; *Pastoralny charakter katechezy* – ks. R. R a k; *Odpowiedzialność Kościoła za katechizację* – bp E. M a t e r s k i; *Zakres i hierarchia treści* – ks. G. K u s z; *Katecheza na różnych etapach rozwoju człowieka* – ks. S. K u l p a c z y ń s k i; *Jak prowadzić katechezę dzisiaj* – ks. Z. C z e r w i ń s k i¹⁵

W referacie na temat genezy i problematyki *Catechesi tradendae* ks. Majewski szczegółowo ukazał drogę powstawania tego dokumentu. Do inicjatyw stanowiących bezpośrednią inspirację jego powstania zaliczył V Synod Biskupów wraz z przygotowanym przed Synodem *Instrumentum Laboris*, a także *Orędzie do Ludu Bożego o współczesnej katechezie, zwłaszcza dzieci i młodzieży*¹⁶, stanowiące bezpośredni owoc obrad Synodu.

Analiza papieskiego dokumentu prowadziła do wniosku, że nowe ujęcie katechezy za oczywiste uznaje założenia ruchu kerygmatycznego i zdecydowanie odchodzi od neoscholastycznego ujęcia treści. Na pierwszy plan w adhortacji wysunięta została chrystologiczna zasada koncentracji treści, a w jej świetle omówione zostały wymiary katechezy¹⁷. Wśród problemów katechetycznych poruszanych w *Catechesi tradendae* znajduje się również dostosowanie katechezy do różnych etapów życia człowieka. Zagadnienie to zostało poruszone także podczas omawianej sesji. Mówiono w tym względzie o specyfice katechezy małych dzieci, dzieci szkolnych, młodzieży

¹³ M a j e w s k i. *Droga do katechezy synodalnej*. „Katecheta” 22:1978 nr 2 s. 49.

¹⁴ J. S t r o b a. *Najważniejsze tematy Synodu Biskupów 1977*. „Ateneum Kapłańskie” 70:1978 nr 417 s. 35. Por. t e n ż e. *Katecheza w świetle Synodu Biskupów 1977*. „Collectanea Theologica” 49:1979 fasc. 2 s. 5-12.

¹⁵ *Wykłady katechetyczne na KUL. „Catechesi tradendae” Jana Pawła II*. „Słowo Powszechne” 33:1980 nr 51 s. 5. Wszystkie wygłoszone referaty zostały opublikowane w specjalnie z tej okazji wydanej książce: *O katechezie w naszych czasach*. Red. M. Majewski. Kraków 1980.

¹⁶ Zob. *Synod Biskupów. Współczesna katecheza zwłaszcza dzieci i młodzieży. Orędzie do Ludu Bożego*. Warszawa 1977.

¹⁷ G. K u s z. *Zakres i hierarchia treści katechezy*. W *O katechezie w naszych czasach*. Red. M. Majewski. Kraków 1980 s. 50-57.

dorastającej, młodzieży starszej, upośledzonych, młodzieży bez podpory religijnej, dorosłych, „prawie” katechumenów oraz katechezy uzupełniającej przeznaczonej dla emigrantów, osób z marginesu społecznego, z wielkomiejskich peryferii często pozabawionych kościoła itp.¹⁸ Końcowy referat omawianej sesji dotyczył praktycznej realizacji współczesnej katechezy. Podkreślono w nim, że katecheza powinna być częścią całościowo ujętej strategii duszpasterskiej Kościoła, powinna służyć tworzeniu autentycznie chrześcijańskich środowisk, a uprzywilejowanym miejscem takiej katechezy powinna być parafia i rodzina. Wśród wysuwanych postulatów wymienić należy systematyczność katechezy, pluralizm metod, stosowanie zróżnicowanych pomocy a także memoryzację niektórych tekstów¹⁹

VII. „KATECHEZA A REORGANIZACJA SZKOLNICTWA”

W dniach 28-29 listopada 1980 r. odbyło się sympozjum katechetyczne pod hasłem „Katecheza a reorganizacja szkolnictwa”, podczas którego wygłoszono następujące referaty: *Podstawowe założenia reformy szkolnictwa w Polsce* – ks. B. K l a u s ; *Stan odnowy katechetycznej w Polsce* – ks. R. D r o z d ; *Komplementarna funkcja katechezy* – ks. G. K u s z ; *Krytyczna funkcja katechezy* – ks. T. N a z a r. Podczas tego sympozjum prowadzono także konwersatoria na następujące tematy: *Jak powinien wyglądać program katechetyczny dla dzieci przedszkolnych* – ks. A. K o t e r l a ; *Próby modyfikacji programu katechetycznego dla dzieci szkolnych* – J. K o n i e c z n a ; *Propozycja zmiany programu katechetycznego dla młodzieży* – ks. T. N a z a r ; *Główne idee programu katechetycznego dla młodzieży szkół zawodowych* – ks. F. K a m e c k i²⁰

Potrzeba zorganizowania ogólnopolskiego sympozjum katechetycznego na temat relacji katechezy do reorganizacji szkolnictwa wpływała z faktu, że szkolnictwo polskie nie wprowadzało wystarczająco dzieci i młodzieży w kulturę, tradycję narodową i chrześcijańską. Przeprowadzana ówczesnie reforma szkolnictwa pozostawała w nurcie jednolitego, socjalistycznego wychowania, mającego na celu kształtowanie światopoglądu materialistycznego i socjalistycznego humanizmu, a także wpajanie zasady internacjonalizmu między socjalistycznymi krajami. Rolę katechezy wobec takich wytycznych programowych przedstawili zwłaszcza ks. T. Nazar oraz ks. G. Kusz. Krytyczna funkcja katechezy polegać powinna, zdaniem autorów obydwóch referatów, na takim przekazywaniu prawd wiary, aby wychowankowie mogli za ich pomocą poznawać i krytycznie osądzać rzeczywistość, w której żyją. Postulując w czasie sympozjum komplementarną funkcję katechezy, domagano się uzupełnienia

¹⁸ S. K u l p a c z y ń s k i. *Katecheza na różnych etapach rozwoju człowieka*. Tamże s. 58-64.

¹⁹ Z. C z e r w i ń s k i. *Jak prowadzić katechezę dzisiaj?* Tamże s. 65-72.

²⁰ *Program Sympozjum Katechetycznego „Katecheza a reorganizacja szkolnictwa”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki; Program Sympozjum Katechetycznego „Katecheza a reorganizacja szkolnictwa”* „Gość Niedzielny” 58:1981 nr 11 s. 4, 7.

w procesie nauczania i wychowywania katechetycznego braków świeckiego systemu oświaty, a nade wszystko szerszego uwzględnienia w katechezie wartości narodowych i moralnych²¹

VIII. „POMOCE KATECHETYCZNO-DYDAKTYCZNE”

Tematem kolejnego sympozjum zorganizowanego w dniach 26-27 listopada 1982 r., były „Pomoce katechetyczno-dydaktyczne”²² W czasie obrad tego sympozjum wygłoszone zostały następujące referaty: *Dziecko i Ewangelia* – J. K r a j d o c h a; *Aktywność dziecka a podręcznik katechetyczny* – bp E. M a t e r s k i; *Kerygmaticzne i antropologiczne cechy Katechizmu Religii Katolickiej*; *Spotkanie z Chrystusem w katechezie dla młodzieży szkół ponadpodstawowych* – ks. E. M a j c h e r; *Wiara i życie chrześcijanina w podręczniku do katechezy młodzieżowej* – ks. W. K o s k a; *Materiały do katechizacji młodzieżowej* – ks. M. M a j e w s k i²³

Wszyscy obecni na sympozjum prelegenci sami tworzyli podręczniki do katechizacji dzieci i młodzieży, dlatego po przedstawieniu założeń teoretycznych, które powinny uwzględniać tworzący podręczniki, nastąpiła prezentacja wybranych serii podręczników do katechizacji dzieci i młodzieży²⁴

IX. „PATOLOGIA SPOŁECZNA WŚRÓD MŁODZIEŻY”

Zorganizowane 9-10 marca 1984 r. sympozjum ogólnopolskie dotyczyło patologii społecznej wśród młodzieży²⁵ Wygłoszono wówczas następujące referaty: *Środowiskowe i osobowościowe uwarunkowania toksykomanii młodzieży* – ks. Cz. C e k i e r a; *Psychologiczny syndrom uzależnienia od środków odurzających* – Z. P ł u ż e k; *Oddziaływanie terapeutyczne na młodych narkomanów* – Z. G a ś; *Aspekty moralne i duszpastersko-katechetyczne narkomanii* – o. J. Z u b r z y c k i, ks. W. M a ć k o w i a k, ks. A. S z p a k. W czasie sympozjum przeprowadzono także dyskusję panelową na temat „Profilaktyka toksykomanii młodzieży”, w której wzięli udział psychologowie, socjologowie, pedagodzy, duszpasterze, katecheci, moralści i prawnicy²⁶

²¹ Tamże.

²² S. L e c h. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL za okres 1981/82-1987/88*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 35:1988 z. 6 s. 135.

²³ *Program Sympozjum Katechetycznego „Pomoce katechetyczno-dydaktyczne”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

²⁴ Zob. M. M a j e w s k i. *Teoretyczne podstawy i próba redakcji podręcznika do katechizacji młodzieży*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 31:1984 s. 158-162.

²⁵ L e c h, jw. s. 138.

²⁶ *Program Sympozjum „Patologia społeczna wśród młodzieży”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

Problematyka sympozjum oscylowała wokół uzależnienia młodzieży od środków odurzających. Podjęto zatem problem uwarunkowań tego zjawiska, jego istoty i oddziaływań terapeutycznych. Wśród przyczyn środowiskowych zjawiska toksykomanii wymienione zostały następujące czynniki: rozbita rodzina, konflikty w rodzinie, brak więzi w rodzinie, wysoka tolerancja dla palenia papierosów, picia alkoholu i zażywania leków, środowisko toksykomanów, narkomanów, alkoholików oraz łatwy dostęp do różnego rodzaju używek. Do przyczyn osobowościowych zaliczone zostały: objawy neurotyczne w dzieciństwie (lęk, poczucie krzywdy i zagrożenia, brak stabilności emocjonalnej), brak zdolności do wysiłku i umiejętności rozwiązywania problemów, niski poziom tolerancji na frustrację, subiektywizm, obniżone poczucie własnej wartości, niski poziom uspołecznienia i odpowiedzialności, silna potrzeba samorealizacji, niezaspokojona potrzeba afiliacji, kierowanie się w życiu zasadą przyjemności, a nie poczuciem realizmu oraz obniżone poczucie sensu życia²⁷

Odnośnie do procesu terapeutycznego osób uzależnionych wyróżniono cztery fazy. Jako pierwsza wymieniona została faza nawiązania kontaktu i wytworzenia motywacji do leczenia, w czasie której istotne jest doświadczenie zrozumienia, akceptacji i bezpieczeństwa, a także przekonanie o skuteczności terapii. Druga faza nazwana została okresem detoksykacji, podczas którego następuje oczyszczenie organizmu z substancji toksycznych oraz wzmocnienie organów wewnętrznych. Trzecią fazę stanowi faza resocjalizacji, trwająca przeciętnie od kilku tygodni do dwóch lat. W tym stadium terapia polega na stosowaniu różnych form psychoterapii i socjoterapii wobec uzależnionego, ale także wobec jego rodziny i grupy koleżeńskiej. Ostatnia wymieniona faza procesu terapeutycznego pomagać powinna w ponownym włączeniu do życia społecznego²⁸

X. „ODRODZENIE DUCHOWE MŁODZIEŻY POLSKIEJ”

Kolejne sympozjum ogólnopolskie zorganizowane przez Katedrę Katechetyki KUL nosiło tytuł „Odrodzenie duchowe młodzieży polskiej”²⁹ i odbyło się w dniach 29-30 listopada 1985 r. W programie znalazły się następujące wystąpienia: *Wzory kulturowe wychowania religijnego i laickiego w świadomości młodzieży polskiej* – E. C i u p a k; *Religijność młodzieży naszego czasu i środowiska* – ks. J. M a r i a ń s k i; *Duszpasterstwo wobec młodzieży nieprzystosowanej społecznie* – A. P o t o c k i; *Wychowanie religijne młodzieży w rodzinie* – M. B r a u n G a ł k o w s k a; *Miejsce i rola młodzieży w parafii* – ks. K. R y c z a n; *Uczestnictwo*

²⁷ Cz. C e k i e r a. *Środowiskowe i osobowościowe uwarunkowania toksykomanii młodzieży*. W: *Patologia społeczna wśród młodzieży*. Red. M. Majewski. Kraków 1985 s. 9-21. Pozycja ta zawiera wszystkie referaty, oficjalne przemówienia, a także głosy w dyskusji wygłoszone podczas tego sympozjum.

²⁸ Z. B. G a ś. *Oddziaływanie terapeutyczne na młodych narkomanów*. Tamże s. 33-43.

²⁹ L e c h, jw. s. 138.

młodzięzy w liturgii eucharystycznej – ks. F. K a m e c k i; *Jaka katecheza młodzieży?* – ks. M. M a j e w s k i³⁰

Omawiane sympozjum odbywało się w Międzynarodowym Roku Młodzięzy, czerpiąc inspiracje przede wszystkim z Listu Ojca Świętego Jana Pawła II do młodych³¹ Problematyka sympozjum dotyczyła zjawiska wzmożonej religijności obserwowanej wśród młodzieży pomimo laickich założeń wychowawczych socjalistycznego państwa. W zaprezentowanych referatach podane zostały uwarunkowania takiego procesu, do których zaliczono: rozczarowanie ideologią socjalistyczną i laicką, przemiany społeczno-religijne w Polsce, a także pielgrzymki papieskie do Ojczyzny. Do podstawowych środowisk wychowania religijnego zaliczone zostały natomiast rodzina, parafia czy nawet w pewnym sensie szkoła, pełniąca często funkcję kontrpartniera w dyskusji, pomagającego sprecyzować stanowisko³²

W czasie sympozjum podjęto również próbę odpowiedzi na pytanie o młodzieżową katechezę przyszłości. Wśród zadań katechezy wymieniono zatem wejście w życie młodzieży oraz okazanie jej pomocy w rozwoju indywidualnym i społecznym, świeckim i religijnym, osobowym i zawodowym. Postulat wejścia w życie młodzieży domaga się jednak, aby w każdej parafii zaistniała odpowiednia otwartość i życzliwość wobec młodzieży. Szczególnie zaakcentowana została tu rola różnych młodzieżowych ruchów religijnych, w których dominuje bezpośredni kontakt ze słowem Bożym, żywe uczestnictwo w liturgii, małe wspólnoty, napotkany klimat braterstwa i przyjaźni. Wszystkie te wartości korespondują z potrzebami młodzieży i odsłaniają szerokie pole oddziaływań wychowawczych. Oprócz wymienionych form katechizacji młodzieży wymieniona zostaje ponadto specyficznie polska, coraz bardziej rozwijająca się „katecheza w drodze”, realizowana podczas pieszych pielgrzymek na Jasną Górę³³

XI. „RELIGIOZNAWSTWO W KATECHEZIE”

23 maja 1986 r. Specjalizacja Katechetyki KUL, w związku z wprowadzeniem religioznawstwa jako przedmiotu szkolnego, zorganizowała sesję naukową poświęconą relacji religioznawstwa do katechezy. Celem spotkania psychologów, pedagogów, katechetyków i teologów różnych orientacji związanych z różnymi środowiskami katechetycznymi było podjęcie problemu religioznawstwa w katechezie oraz ustale-

³⁰ Program sympozjum „Odrodzenie duchowe młodzieży polskiej” W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

³¹ M. M a j e w s k i. *Odrodzenie duchowe młodzieży polskiej*. „Nostra” 41:1986 nr 265 s. 17.

³² Tamże s. 18-23.

³³ T e n ż e. *Jaka katecheza młodzieży?* „Seminare” 8:1986 s. 141-151. W tym numerze „Seminare” opublikowane zostały teksty wystąpień wszystkich prelegentów wygłoszone podczas sympozjum.

nia koncepcji i sposobu przygotowania materiałów religioznawczych dla potrzeb katechezy³⁴

Bezpośrednim owocem tych obrad była pozycja książkowa zatytułowana *Religioznawstwo w katechezie*³⁵, zawierająca ogólną problematykę religioologiczną, charakterystykę religii etnicznych (plemiennych i narodowych) oraz uniwersalnych, a także przedstawienie stosunku chrześcijaństwa do innych religii. Szczegółowo omówione zostały tu religie ludów pierwotnych, konfucjanizm, taoizm, szintoizm, judaizm, buddyzm oraz islam. W myśl założeń twórców przygotowane materiały miały stać się podstawą do dyskusji z religioznawstwem o orientacji laickiej i marksistowskiej.

XII. „EUCHARYSTIA W PARAFII”

23-24 lutego 1987 r. odbyło się sympozjum liturgiczno-katechetyczne pt. „Eucharystia w parafii”, zorganizowane przez obydwie katedry³⁶. W czasie sympozjum wygłoszono następujące referaty: *Kerygma Eucharystii w polskich podręcznikach katechetycznych* – ks. J. C h a r y t a ń s k i; *Wychowanie do Eucharystii w rodzinie* – ks. J. W i l k; *Msze parafialne i msze w grupach specjalnych* – ks. S. L e c h; *Częstotliwość sprawowania Eucharystii* – ks. Cz. K r a k o w i a k; *Kształtowanie postaw eucharystycznych dzieci w świetle dyrektorium o mszach z udziałem dzieci* – bp G. K u s z; *Msze z udziałem młodzieży* – ks. J. K o p e ć; *Eucharystia w katechezie Jana Pawła II* – ks. A. L. S z a f r a ń s k i; *Uporządkowanie form kultu Eucharystii w świetle zasad odnowionej liturgii* – ks. H. S o b e c z k o; *Podstawy liturgiczno-pastoralne celebracji mszalnej* – ks. Z. W i t³⁷

Pokłosiem dwudniowych obrad było wyłonienie konkretnych problemów liturgicznych obecnych w środowisku polskim i zaproponowanie rozwiązań. Uczestnicy sympozjum postulowali zatem codzienną Komunię Świętą chorych zanoszoną przez odpowiednio przygotowane osoby zakonne i świeckie, proklamowanie słowa Bożego zawsze z ambonki, zmianę formy przekazywania sobie znaku pokoju oraz – przy wprowadzaniu procesji komunijnej – dopuszczenie także postawy stojącej przyjętej przez przystępującego do Komunii Świętej. Propozycje rozwiązań tych zagadnień przesłano na ręce przewodniczącego Komisji do Spraw Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego Episkopatu Polski³⁸

³⁴ M. M a j e w s k i. *Sesja naukowa poświęcona religioznawstwu*. „Pismo Okólne Biura Prasowego Episkopatu Polski” 19:1986 nr 26/86/730 s. 18.

³⁵ *Religioznawstwo w katechezie*. Red. M. Majewski, H. Zimoń. Kraków 1987

³⁶ L e c h, jw. s. 136.

³⁷ *Program sympozjum „Eucharystia w parafii”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

³⁸ A. G r z e l a k. *Eucharystia w parafii*. *Sympozjum liturgiczno-katechetyczne w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 34:1987 z. 6 s. 147.

XIII. „WYCHOWANIE CHRZEŚCIJAŃSKIE W DUCHU ŚW. JANA BOSKO”

W 1988 r. Zgromadzenie Salezjańskie obchodziło jubileusz 100-lecia śmierci swojego Założyciela, św. Jana Bosko. Z tej okazji ogólnopolskie sympozjum katechetyczne zorganizowane 26-27 listopada 1987 r. poświęcono wychowaniu chrześcijańskiemu w duchu św. Jana Bosko. Na sympozjum złożyły się następujące referaty i konwersatoria: *Tajemnica wychowawczej skuteczności* – ks. M. M a j e w s k i; *Oryginalność systemu prewencyjnego* – s. H. W r o ń s k a; *Oratorium środowiskiem wychowawczym* – ks. S. K u l p a c z y ń s k i; *Wychowawcza obecność wśród młodzieży* – ks. R. P o m i a n o w s k i; *Wychowanie religijne w rodzinie* – ks. J. W i l k; *Młodzież a wychowanie* – ks. H. Ł u c z a k; *Środowisko wychowawcze* – s. T. K w a ś n i e w s k a; *Postawy wychowawcze* – ks. K. M i s i a s z e k; *Wychowanie rodzinne* – ks. S. S e m i k³⁹

Omawiane sympozjum próbowało dać odpowiedź na pytanie o istotę systemu prewencyjnego ks. Bosko oraz ukazać jego aktualność w dzisiejszych czasach. Wyprowadzone z przedstawionych referatów wnioski skłaniają do uznania systemu prewencyjnego za wielce oryginalny i aktualny. Odnajdywane jest w nim miejsce na rozwój dobra, naturalną spontaniczność, dialog i bezpośrednią wymianę wartości. Katecheza inspirowana systemem prewencyjnym postrzegana jest jako ceniąca obowiązkowość i program, ale przede wszystkim jako katecheza zaproszenia i oczekiwania w postawie przyjaźni i życzliwości, a nie nakazu, przez co staje się katechezą pobudzającą do dania osobistej, dobrowolnej odpowiedzi wiary⁴⁰

W czasie sympozjum wskazywano, że system prewencyjny ks. Bosko tworzą trzy istotne czynniki: rozum, religia i miłość. W wychowaniu wychodzi się zatem od danych naturalnych, aby poprzez całkowite i bezinteresowne oddanie się jednej osoby drugiej zmierzać do kształtowania dojrzałej postawy człowieka, zwłaszcza jej religijno-moralnego wymiaru. Do istoty wzajemnych oddziaływań wychowawcy i wychowanka zalicza się tutaj klimat rodzinny i pozytywne oddziaływanie wspierane przez radość, zaangażowanie, wspólnotowość i życie modlitwy⁴¹. Całokształt sympozjum skłaniał do uznania systemu prewencyjnego za bardzo obiecujący model wychowania chrześcijańskiego, w którym dochodzi do spotkania dwóch tożsamości – wychowawcy i wychowanka – w duchu dialogu obiecującego dojrzałość rozwijaną w zakresie natury i nadprzyrodzoności⁴².

³⁹ Program sympozjum „Wychowanie chrześcijańskie w duchu św. Jana Bosko” W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

⁴⁰ H. W r o ń s k a. *Oryginalność systemu prewencyjnego*. W: *Wychowanie chrześcijańskie w duchu św. Jana Bosko*. Red. M. Majewski. Kraków 1988 s. 39-40.

⁴¹ M. M a j e w s k i. *Z systemem prewencyjnym do zadań wychowawczych*. Tamże s. 143-144.

⁴² T e n ż e. *Uwarunkowania wychowawczej skuteczności*. Tamże s. 108-111.

XIV „FORMACJA KATECHETÓW”

Następne ogólnopolskie sympozjum katechetyczne w KUL odbyło się 24-25 listopada 1989 r. Tematem sympozjum była „Formacja katechetów”. Wygłoszone zostały wówczas następujące referaty: *Wzmacnianie tożsamości katechetów* – ks. R. P o m i a n o w s k i; *Pogłębianie duchowości katechetów* – ks. W. S ł o m k a; *Dynamizowanie wspólnotowości katechetów* – ks. S. Ł a b e n d o w i c z; *Kształtowanie kompetencji katechetów* – ks. M. M a j e w s k i; *Dowartościowanie doświadczenia katechetów* – ks. S. K u l p a c z y Ń s k i. W czasie trwania sympozjum przeprowadzono także następujące konwersatoria: *Formacja katechetyczna osób świeckich* – E. M ł y Ń s k a; *Formacja katechetyczna księży* – ks. K. M i s i a s z e k; *Formacja katechetyczna siostr zakonnych* – s. H. W r o Ń s k a⁴³

Motywację tego sympozjum stanowiło głębokie przekonanie, że każda praca zawodowa, a tym bardziej praca nauczyciela, wychowawcy czy katechety, mających kontakt z człowiekiem, wymaga gruntownej formacji zarówno okresowej, jak i permanentnej. Rozważając złożoną problematykę formacji katechetów, zwrócono szczególną uwagę na tożsamość katechety, podkreślając, że skuteczność procesu katechetycznego zależy przede wszystkim od spójnej i czytelnej osobowości katechety, a więc od jego kongruencji⁴⁴

W dziedzinie kompetencji katechetów wymienione zostały liczne sposoby jej kształtowania poprzez rozwijanie całościowej wiedzy i koncentracji na problemach, krytycyzm wobec rozwijających się tendencji naukowych, uzupełnianie i pogłębianie dotychczasowych zdobyczy oraz udoskonalanie metod odkrywania rzeczywistości. Za szczególnie istotne cechy wchodzące w zakres kompetencji katechetów uznane zostały następujące: otwartość na katechizowanego, ludzkie podejście do nurtujących go problemów, solidarność ze współczesnymi sobie ludźmi, a zwłaszcza z przeżywającymi trudności. Podkreślone zostały również takie czynniki, jak: świadomość misji, osobisty stosunek do Chrystusa, odpowiedzialne relacje z Kościołem, krytyczne spojrzenie na dokonujące się przemiany oraz poświęcenie w codziennej pracy⁴⁵

Na uwagę zasługują również praktyczne postulaty wysuwane pod adresem formacji katechetów wywodzących się z różnych środowisk: kapłańskich, zakonnych i świeckich. Problematykę tę podejmowały przeprowadzone w czasie sympozjum konwersatoria⁴⁶

⁴³ Program sympozjum „Formacja katechetów” W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

⁴⁴ R. P o m i a n o w s k i. *Ważność tożsamości osobowej katechety w interakcji katechetycznej*. W: *Formacja katechetów*. Red. M. Majewski. Kraków 1990 s. 19-42. Publikacja ta zawiera teksty homilii, referatów i komunikatów wygłoszonych na sympozjum oraz materiały uzupełniające.

⁴⁵ M. M a j e w s k i. *Kształtowanie kompetencji katechetów*. Tamże s. 77-92.

⁴⁶ Zob. K. M i s i a s z e k. *Katechetyczna formacja księży*. W: *Formacja katechetów* s. 111-124; H. W r o Ń s k a. *Formacja katechetyczna siostr zakonnych*. Tamże s. 125-140; E. M ł y Ń s k a. *Formacja katechetyczna świeckich*. Tamże s. 141-153.

XV KATECHIZACJA W SZKOLE

Od września 1990 r. katecheza powróciła do szkół. Oprócz entuzjazmu, jaki wywołał ten fakt, wielu katechetom towarzyszyły obawy związane z nowym środowiskiem. Katedra Katechetyki KUL pod kierunkiem ks. M. Majewskiego wyszła naprzeciw oczekiwaniom środowiska katechetów, organizując 22-23 listopada 1991 r. symposium na temat „Katechizacja w szkole” Na symposium wygłoszono następujące referaty: *Przemiany katechizacji w Polsce* – ks. J. D o p p k e; *Proces dydaktyczny w katechezie* – ks. W. K u b i k; *Z doświadczeń katechety szkolnego* – K. C z a c h a j d a; *Katecheza integralna w środowisku szkolnym* – ks. M. M a j e w s k i; *Ocena i perspektywy katechezy polskiej* – bp K. N y c z⁴⁷

W czasie symposium podkreślano podstawową trudność napotykaną przez katechetów przy zmianie środowiska katechetycznego z parafialnego na szkolne. Trudność ta wyływała przede wszystkim z tego, że proces diametralnych zmian uwarunkowań społeczno-kulturowych uniemożliwił przeniesienie dawnej katechezy szkolnej do szkoły współczesnej. Niemożliwe okazało się także przeniesienie katechezy parafialnej na grunt szkolny. Wobec powyższego katechetycy i katecheci stanęli przed problemem wypracowania nowej koncepcji katechezy, adekwatnej do całokształtu uwarunkowań środowiskowych⁴⁸

Podczas omawianego symposium podjęto refleksję nad aspektem historycznym obecności katechezy w środowisku szkolnym. Ukazany został cały proces stopniowej eliminacji katechezy ze szkoły w PRL, stworzenie przez Kościół niezależnego systemu edukacji religijnej przy parafiach, a także powrót katechezy do szkół publicznych⁴⁹ Rozpatrywano również problem szkoły jako miejsca katechezy, zajmowano się procesem wychowawczym i dydaktycznym w katechezie⁵⁰, relacjami katechezy do innych przedmiotów szkolnych, wzajemnymi kontaktami katechetów z nauczycielami, a także próbowano określić rodzaj i stopień oddziaływania katechezy na szkołę⁵¹ Zaproponowany model dla katechezy szkolnej to katecheza integralna, posiadająca wymiar biblijny, liturgiczny, moralny, ekumeniczny, eschatologiczny i egzystencjalny, uwzględniająca treści teologiczne i humanistyczne oraz otwarta na pluralizm metod⁵².

Podsumowując symposium na temat katechezy w szkole, bp K. Nycz za najpilniejsze zadania katechetyczne w nowej rzeczywistości uznał podjęcie prac nad nowy-

⁴⁷ Program symposium „Katechizacja w szkole” W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

⁴⁸ Por. M. M a j e w s k i. *Katecheza integralna w szkole*. „Katecheta” 25:1992 nr 2 s. 71-72. Artykuł ten jest tożsamy z referatem wygłoszonym na omawianym symposium.

⁴⁹ J. D o p p k e. *Przemiany katechizacji w Polsce*. W: *Katechizacja w szkole*. Red. M. Majewski. Lublin 1992 s. 13-29.

⁵⁰ W. K u b i k. *Proces dydaktyczny w katechezie*. Tamże s. 67-81.

⁵¹ K. C z a c h a j d a. *Z doświadczeń katechety szkolnego*. Tamże s. 93-108.

⁵² M. M a j e w s k i. *Katecheza integralna*. W: *Encyklopedia Katolicka*. T. 7. Lublin 1997 kol. 335; t e n ż e. *Katecheza integralna w szkole* s. 65-72; t e n ż e. *Tożsamość katechezy w nowych warunkach*. W: *Katechizacja w szkole* s. 157-169.

mi programami i podręcznikami, przemyślenie procesu dydaktycznego, radykalne zweryfikowanie przygotowania katechetów, zarówno w formacji podstawowej jak i permanentnej, oraz wypracowanie dla katechezy szkolnej metod właściwych katechezie, zbliżających do modlitwy, liturgii i przeżywania wspólnoty religijnej w szkolnej klasie⁵³

XVI. „REALIZACJA KATECHEZY RÓŻNYMI METODAMI”

W dniach 26-27 listopada 1993 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyło się kolejne ogólnopolskie sympozjum katechetyczne pt. „Realizacja katechezy różnymi metodami”, stawiające sobie za cel odkrywanie wielości koncepcji katechezy i wskazywanie na konieczność jej realizowania różnymi metodami, odpowiadającymi współczesnemu duchowi Kościoła i znakom czasu w świecie.

Podczas sympozjum wygłoszono następujące referaty: *Katecheza z Pismem Świętym* – bp G. K u s z; *Katecheza w formie analizy tekstu* – ks. R. M u r a w s k i; *Katecheza metodą problemową* – ks. W. K u b i k; *Katecheza jako pogadanka religijna* – s. H. W r o ń s k a; *Katecheza przy pomocy środków audiowizualnych* – ks. S. K u l p a c z y ń s k i. Wprowadzeń do prac konwersatoryjnych dokonali: *Metoda biblijnej katechezy dorosłych* – E. M ł y ń s k a, ks. A. P o d o l s k i; *Użyteczność metody problemowej w katechezie* – ks. S. B o g a c z e w i c z; *Zastosowanie pogadanki religijnej w katechezie* – s. B. M ł y n a r s k a; *Wideokaseta w katechezie* – ks. R. P o d p o r a⁵⁴

Wśród zaproponowanych metod dla katechezy obecnej od kilku lat w środowisku szkolnym pojawiły się przewidziane szczególnie dla katechezy biblijnej: opowiadanie, inscenizacja biblijna, praca z obrazem oraz śpiew⁵⁵ W czasie obrad przedstawione zostały teoretyczne założenia katechezy prowadzonej w formie analizy tekstu. Szczegółowo rozpatrywane były tu teksty biblijne oraz szeroko rozumiane dokumenty (pisane – teksty religijne i literackie; słuchowe – świadectwa ustne, wywiady, muzyka itp.; wizualne – fotografie, rysunki, obrazy, przedmioty sztuki, przeźrocza czy film)⁵⁶ Na uwagę zasługuje ponadto katecheza prowadzona metodą problemową, której strukturę stanowią: tworzenie sytuacji problemowej, formułowanie problemu, szukanie jego rozwiązania oraz weryfikacja tego rozwiązania w konkretnym życiu⁵⁷

Prelegenci sympozjum, przedstawiając potrzebę obecności obrazów w katechezie oraz wskazując na ich funkcje i uwarunkowania oraz określając kryteria poprawnego metodycznie stosowania, proponowali także szerokie uwzględnienie w katechezie

⁵³ K. N y c z. *Ocena i prognozy katechezy polskiej*. W: *Katechizacja w szkole* s. 181.

⁵⁴ *Program sympozjum „Realizacja katechezy różnymi metodami”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

⁵⁵ G. K u s z. *Katecheza z Pismem św.* W: *Katechizacja różnymi metodami*. Red. M. Majewski. Kraków 1994 s. 26-32.

⁵⁶ R. M u r a w s k i. *Katecheza w formie analizy tekstu*. Tamże s. 103-115.

⁵⁷ W. K u b i k. *Katecheza metodą problemową*. Tamże s. 144-147.

środków audiowizualnych jako sposobu komunikowania wiary w języku dostosowanym do potrzeb człowieka czasów współczesnych⁵⁸

XVII. „POSTAWY KATECHETÓW”

Ostatnim ogólnopolskim sympozjum katechetycznym zorganizowanym pod kierunkiem ks. prof. M. Majewskiego było sympozjum na temat „Postawy katechetów” które odbyło się 24-25 listopada 1995 r.⁵⁹ Podczas obrad wygłoszono szereg wykładów dotyczących tej problematyki, a mianowicie: *Katecheta, nauczyciel religii* – A. P o t o c k i; *Katecheta, wychowawca chrześcijański* – ks. J. B a g r o w i c z; *Katecheta, świadek wiary* – bp J. Z i m n i a k; *Katecheta, animator wspólnoty* – o. J. N o w a k; *Katecheta, terapeuta duchowy* – ks. R. P o m i a n o w s k i. W czasie sympozjum przeprowadzone zostały również następujące konwersatoria: *Jak uczyć religii dzisiaj?* – ks. T. P a n u ś; *Jak wychowywać po chrześcijańsku dzisiaj?* – ks. K. S k o c z y l a s; *Jak świadczyć katechetycznie wiarę dzisiaj?* – o. M. J a n k o w s k i; *Jak animować katechetycznie wspólnotę dzisiaj?* – ks. T. K o c ó r; *Jak prowadzić terapię duchową dzisiaj?* – ks. R. P o m i a n o w s k i⁶⁰

Motywacją tego sympozjum była potrzeba określenia tożsamości dzisiejszego katechety i naglące zapotrzebowanie na wypracowanie modelu katechety w rodzinie, szkole, parafii, ruchach religijnych i małych grupach apostołskich. Sympozjum postawiło sobie za cel wypełnienie luki w katechetycznej refleksji Kościoła, do tej bowiem pory traktowała ona o wielu problemach katechetycznych, tj. treść, środowisko społeczne, adekwatne metody i środki, pomijając jednak osobę katechety, którego postawa w decydującej mierze wpływa na skuteczność katechizacji⁶¹

Szczególnie wyraźnie podkreślony został intelektualny wymiar katechezy i rola katechety jako nauczyciela religii. Dowartościowanie tej strony edukacji religijnej wpływać miało szczególnie ze specyfiki szkoły jako środowiska katechetycznego, a także związane było z formalnym statusem katechetów jako nauczycieli⁶² Wiele miejsca podczas omawianego sympozjum poświęcone zostało także świadectwu wiary, które powinien składać każdy chrześcijanin, a katecheta w sposób szczególny. Podkreślono, że katecheta, uczestniczący w misji nauczycielskiej i pasterskiej Kościoła, zobowiązany jest do dawania swoim życiem świadectwa wiary, polegającego na zgodności między słowem a czynem, wiarą i życiem⁶³

⁵⁸ S. K u l p a c z y ń s k i. *Katecheza przy pomocy środków audiowizualnych*. Tamże s. 201-220; R. P o d p o r a. *Wideokaseta w katechezie*. Tamże s. 221-227.

⁵⁹ H. W r o ń s k a, A. R u t k o w s k i. *Kronika Instytutu Teologii Pastoralnej KUL za okres 1989/90-1994/95* s. 214.

⁶⁰ *Program sympozjum „Postawy katechetów”* W: *Kronika Zakładu Katechetyki*.

⁶¹ M. M a j e w s k i. *Wstęp*. W: *Postawy katechetów*. Red. M. Majewski. Kraków 1996 s. 5-6; t e n ż e. *Przegląd problematyki pedeutologicznej*. Tamże s. 16-29.

⁶² A. P o t o c k i. *Katecheta – nauczyciel religii*. Tamże s. 30-44.

⁶³ J. Z i m n i a k. *Katecheta – świadek wiary*. Tamże s. 97-103.

XVIII. „AKTYWIZOWANIE KATECHIZOWANYCH”

W związku z przejściem ks. prof. Majewskiego na emeryturę organizację ogólnopolskich sympozjów przejął ks. prof. Stanisław Kulpaczyński, który postanowił organizować sympozja ogólnopolskie każdego roku. Pierwsze sympozjum zorganizowane pod jego kierownictwem odbyło się w dniach 28 i 29 listopada 1997 r. na temat „Aktywizowanie katechizowanych” W czasie sympozjum wygłoszone zostały następujące referaty: *Psychologiczno-socjologiczne podstawy aktywizowania jednostki i grupy* – J. S ł o m i ń s k a; *Aktywizowanie katechizowanych wybranymi metodami* – ks. S. Ł a b e n d o w i c z; *Zadania domowe formą aktywizowania katechizowanych* – ks. S. K u l p a c z y ń s k i; *O pełny, świadomy i czynny udział katechizowanych we Mszy świętej* – bp W ś w i e r z a w s k i; *Twórcze aktywizowanie katechizowanych za pomocą działalności plastycznej* – S. P o p e k. W czasie tego sympozjum przeprowadzono także dyskusję panelową na temat: *Możliwości aktywizowania katechizowanych w opinii wizytatorów i metodyków*. W panelu wzięli udział: ks. bp G. Kusz, ks. T. Kocór, ks. T. Śmiech, B. Pojawa, s. Z. Mołęda i A. Lubczyk.

W czasie sympozjum podkreślano konieczność aktywizowania jednostek i grup w katechezie jako wymóg społeczeństwa pluralistycznego, w którym człowiek nie może pozostawać bierny, lecz wciąż zmuszony jest do podejmowania różnorodnych wyborów⁶⁴ Ponadto wskazane zostały kryteria wyboru oraz konkretne metody i elementy metodyczne aktywizujące katechezę⁶⁵ z uwzględnieniem także roli zadań domowych jako formy aktywizowania⁶⁶ Za szczególną formę twórczej aktywizacji, zwłaszcza w katechezie dzieci, uznano szeroko rozumianą działalność plastyczną, która z jednej strony pełni szereg istotnych funkcji, a z drugiej strony jest bardzo atrakcyjna dla katechizowanych⁶⁷

XIX. „DIALOG W KATECHEZIE”

W dyskusji nad tematem kolejnego sympozjum przeważały głosy domagające się poruszenia kwestii dialogu w dydaktyce katechezy. Kolejne więc sympozjum, które miało miejsce w dniach 13 i 14 listopada 1998 r., nosiło tytuł „Dialog w katechezie” Do udziału w tym sympozjum zaproszono ks. J. Tarnowskiego, który przedstawił referat pt. *Dialog w wychowaniu*, i M. Śnieżyńskiego, którego wystąpienie nosiło tytuł *Dialog w nauczaniu*. Ks. S. Kulpaczyński w formie dialogu ze studentami

⁶⁴ Por. J. S ł o m i ń s k a. *Psychologiczno-socjologiczne podstawy aktywizowania jednostki i grupy*. W: *Aktywizowanie katechizowanych*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 1997 s. 13.

⁶⁵ S. Ł a b e n d o w i c z. *Aktywizowanie katechizowanych wybranymi metodami*. Tamże s. 39-81.

⁶⁶ S. K u l p a c z y ń s k i. *Zadania domowe formą aktywizowania katechizowanych*. Tamże s. 83-99.

⁶⁷ S. P o p e k. *Twórcze aktywizowanie katechizowanych za pomocą działalności plastycznej*. Tamże s. 101-113.

przedstawił referat pt. *Dialog katechetów z Bogiem podstawą ich dialogu z katechizowanymi*. Ks. T. Nosek poruszył kwestię dialogu katechizowanych z nauczycielami, a B. Pojawa wygłosiła referat na temat *Dialog katechetów z rodzicami katechizowanych*. Dopelnieniem poruszanych treści było wystąpienie s. Z. Molędy, która podjęła się zaprezentowania dialogu katechetów z katechizowanymi.

W czasie tego sympozjum ks. Tarnowski zaproponował przyjęcie definicji wychowania rozumianego jako „całokształt sposobów i procesów pomagających istocie ludzkiej – zwłaszcza przez interakcję – urzeczywistniać i rozwijać swoje człowieczeństwo”⁶⁸ Wskazał także, że interakcją, która łączy wychowawcę z wychowankiem, jest właśnie dialog, wpisany w istotę człowieczeństwa i przybliżył jego strukturę oraz wskazał elementy, rodzaje i formy dialogu wychowawczego⁶⁹

M. Śnieżyński, występując przeciwko szkole monologu, która wychowuje ucznia biernego i uprzedmiotowionego, proponował paradygmat dialogu, którego celem jest wychowanie człowieka aktywnego i podmiotowego, oraz wskazywał na obszary organizacyjne, wychowawcze i dydaktyczne, w których może funkcjonować dialog edukacyjny. Zaprezentowane zostały ponadto wyniki badań empirycznych nad stosowanymi przez katechetów tokami lekcyjnymi i metodami nauczania, zakresem i rodzajami pytań nauczycieli i uczniów oraz reakcjami nauczycieli i uczniów na zadawane pytania⁷⁰ Na uwagę zasługuje też poruszenie kwestii dialogu katechetów z rodzicami, którzy są pierwszymi wychowawcami młodego pokolenia. B. Pojawa po przedstawieniu podstaw teoretycznych takiego dialogu podała również szereg propozycji metodycznych w tym zakresie, tj. kontakty indywidualne, spotkania grupowe, zespoły specjalistyczne, a także zadania domowe dla rodziców⁷¹

XX. „CELEBRACJE W KATECHEZIE”

W dniach 26 i 27 listopada 1999 r. odbyło się kolejne ogólnopolskie sympozjum katechetyczne, tym razem na temat „Celebracje w katechezie” Motywacją podjęcia takiej problematyki była niewątpliwie kondycja polskiej katechezy szkolnej, w której dominuje pierwiastek intelektualny kosztem elementu przeżyciowego. Sympozjum podjęło więc starania, żeby zarówno od strony teoretycznej, jak i metodycznej ukazać konieczność stosowania celebracji jako metody katechizacji dzieci i młodzieży⁷² Do udziału w sympozjum zaproszono ks. J. K u d a s i e w i c z a, który wygłosił referat pt. *Celebracja słowa Bożego w katechezie*; ks. Cz. K r a k o w i a k a, który swoje wystąpienie poświęcił znaczeniu celebracji liturgicznych w katechezie dzieci

⁶⁸ J. T a r n o w s k i. *Dialog w wychowaniu*. W: *Dialog w katechezie*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 1998 s. 19.

⁶⁹ Tamże s. 20 nn.

⁷⁰ M. Ś n i e ż y Ń s k i. *Dialog w nauczaniu*. Tamże s. 41-70.

⁷¹ B. P o j a w a. *Dialog katechetów z rodzicami*. Tamże s. 99-115.

⁷² Por. S. K u l p a c z y Ń s k i. *Słowo wstępne*. W: *Celebracje w katechezie*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 1999 s. 6-7.

i młodzieży; ks. M. S k a ł b a n a, który zaprezentował referat pt. *Struktura i przebieg godziny biblijnej*; ks. R. P o d p o r ę, który wskazał na możliwości wykorzystania montażu audiowizualnych w celebracjach; M. R y c e r z, która przedstawiła referat pt. *Śpiew religijny w służbie celebracji*. W czasie sympozjum przeprowadzono także pracę w grupach, ukazując praktyczne aspekty organizacji nabożeństwa pokutnego, za zmarłych i celebracji ikony maryjnej.

W czasie sympozjum podjęto próby określenia znaczenia celebracji liturgicznych w katechezie w nawiązaniu do wytycznych adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* i *Katechizmu Kościoła Katolickiego*⁷³, dostrzeżone zostały teologiczne i katechetyczne walory nabożeństwa słowa Bożego, które wprowadza uczestników w historię zbawienia i uczy odpowiedzi na Boże wezwanie oraz rozszerza horyzonty wiary. Ponadto wskazuje na jedność obu Testamentów, podkreślając ich aktualność, uczy modlitwy i stanowi przygotowanie do przeżywania niedziel i świąt. Oprócz teoretycznych rozważań zaprezentowany został schemat katechezy prowadzonej jako nabożeństwo słowa Bożego⁷⁴, a także szczegółowo przedstawiona została struktura i przebieg godziny biblijnej⁷⁵. Na uwagę zasługują również praktyczne wskazania, jak wykorzystywać montaż audiowizualny w katechezie prowadzonej metodą celebracji⁷⁶. Podkreślona została również wartość śpiewu w celebracji i katechezie jako element koncentrujący się przede wszystkim na przeżyciu i modlitwie, wyrażającej odpowiedź człowieka na Boże wezwanie. W tym kontekście wyróżnione zostały funkcje śpiewu liturgicznego: funkcja dydaktyczna, wychowawcza, przeżyciowa i estetyczna, a także podane zostały kolejne etapy uczenia pieśni i piosenek w katechezie⁷⁷.

XXI. „JEZUS CHRYSZTUS – CENTRUM KATECHIZACJI”

„Właściwym zadaniem katechezy jest pokazanie, kim jest Jezus Chrystus, czym jest Jego życie i Jego posługa oraz przedstawienie wiary chrześcijańskiej jako pójścia za Jego Osobą”⁷⁸. Odpowiadając na to stwierdzenie *Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji*, w dniach 17-18 listopada 2000 r. specjalizacja katechetyki KUL zorganizowała sympozjum na temat „Jezus Chrystus – centrum katechizacji”

W czasie wystąpień sympozjalnych wskazywano, że to właśnie katecheza ukazuje Tajemnicę Chrystusa i ma za zadanie prowadzenie katechizowanych do spotkania

⁷³ „Katecheza z natury swej jest związana z całym sprawowaniem liturgii i sakramentów, gdyż właśnie w sakramentach, a zwłaszcza w Eucharystii. Jezus Chrystus najpełniej działa w celu przemiany człowieka” (*Catechesi tradendae* 23). Por. Cz. K r a k o w i a k. *Znaczenie celebracji liturgicznych w katechezie dzieci i młodzieży*. W: *Celebracje w katechezie* s. 29-32.

⁷⁴ J. K u d a s i e w i c z. *Nabożeństwo słowa Bożego w katechezie*. Tamże s. 13-27.

⁷⁵ M. S k a ł b a n. *Struktura i przebieg godziny biblijnej*. Tamże s. 55-81.

⁷⁶ R. P o d p o r a. *Montaże audiowizualne w służbie celebracji*. Tamże s. 83-96.

⁷⁷ M. R y c e r z. *Śpiew religijny w służbie celebracji*. Tamże s. 97-112.

⁷⁸ DOK 41.

z Nim. Ks. J. Bagrowicz podkreślił znaczenie chrystocentryzmu w katechezie, szczególnie istotne w dzisiejszych, zlaicyzowanych czasach, w których katechezie grozi przejście na pozycję kształcenia kulturowo-religijnego, a tym samym zaprzeczenie własnej misji. Chrystocentryczne ustawienie katechezy dostrzega ks. Bagrowicz przede wszystkim w jej treści i stwierdza wprost, że „nie ma więc postugi słowa bez wyraźnego zakorzenienia w Chrystusie. Ponieważ On jest w centrum wiary i życia chrześcijańskiego, dlatego również nauczanie i wychowanie religijne w swej wewnętrznej istocie będzie się koncentrować na Jego Osobie”⁷⁹ Wskazuje ponadto, że chodzi tu raczej o to, by zasada chrystocentryczna przenikała i inspirowała całą treść nauczania, niż polegała na zewnętrznym podziale materiału na poszczególne przedmioty, jak dogmatyka, liturgika czy etyka⁸⁰ Poczesne miejsce w czasie sympozjum zajęło również poszukiwanie praktycznych zastosowań zasady chrystocentrycznej w odniesieniu do katechezy dzieci⁸¹ i młodzieży⁸²

XXII. „OCENA W KATECHEZIE”

Reforma edukacji w Polsce wprowadziła również zmiany w systemie oceniania, zmieniając skalę ocen (niedostateczny, dopuszczający, dostateczny, dobry, bardzo dobry, celujący) oraz wprowadzając w kształceniu zintegrowanym (do trzeciej klasy szkoły podstawowej włącznie) ocenę opisową. W myśl przepisów oświatowych ocena z religii ma pewną specyfikę i nie podlega tym samym wytycznym, niewątpliwie jednak ocenianie w katechezie zawsze stanowiło istotny problem ze względu na delikatność materii i nieweryfikowalność osiągnięć leżących w sferze wiary. Odpowiadając na kwestie związane z tym problemem, w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w dniach 16-17 listopada 2001 r. zorganizowane zostało sympozjum na temat „Ocena w katechezie”

Wśród poruszanych zagadnień znalazły się właściwie wszystkie aspekty oceniania w szkole, począwszy od sformułowania celów i funkcji oceniania poprzez określenie zasad i kryteriów, poprzez wskazanie konkretnych metod i technik oceniania, a skończywszy na określeniu najczęstszych błędów popełnianych w tej materii. Problematyka oceniania nie została zawężona jedynie do oceniania ucznia, ale poruszone zostały zagadnienia związane z ocenianiem nauczyciela, a także szkoły, co wyływa z wymogu systematycznego przeprowadzania ewaluacji⁸³ Na uwagę zasługuje także fakt

⁷⁹ J. B a g r o w i c z. *Chrystocentryzm eklezjalny w katechezie*. W: *Jezus Chrystus – centrum katechizacji*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2000 s. 49-50.

⁸⁰ Tamże s. 50.

⁸¹ Z. M a r e k. *Jak przybliżyć Jezusa Chrystusa katechizowanym dzieciom?* W: *Jezus Chrystus – centrum katechizacji*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2000 s. 185-200.

⁸² J. S z c z e p a n i a k. *Jak zaprzyjaźnić katechizowaną młodzież z Jezusem Chrystusem?* Tamże s. 201-205.

⁸³ Zob. J. J e z i o r s k a. *Ocenianie w szkole*. W: *Ocena w katechezie*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2001 s. 17-79.

zaprezentowania przez S. Kulpaczyńskiego wyników badań empirycznych dotyczących opinii katechetów i katechizowanych na temat oceny w katechezie. Z badań tych wynika m.in., że duży odsetek katechetów nie stawia ocen niedostatecznych, a podstawowymi kryteriami oceniania są wiadomości, aktywność, udział w życiu Kościoła, postawa moralna i zeszyt⁸⁴ W czasie sympozjum zaprezentowane zostało, zarówno od strony teoretycznej jak i praktycznej, ocenianie testem luk⁸⁵, testem wyboru⁸⁶ i testem hierarchizacji⁸⁷

XXIII. „MODLITWA W KATECHEZIE”

Dyrektorium Ogólne o Katechizacji w nawiązaniu do *Catechesi tradendae* (nr 5) stwierdza: „Ostatecznym celem katechezy jest doprowadzić kogoś nie tylko do spotkania z Jezusem, ale do zjednoczenia, a nawet głębokiej z Nim zażyłości”⁸⁸ Aby osiągnąć ten nadrzędny cel, katecheza powinna realizować swoje podstawowe zadania, tj. rozwijanie poznania wiary, wychowanie liturgiczne, formacja moralna, nauczanie modlitwy oraz wychowanie do życia wspólnotowego i wprowadzenie do misji⁸⁹ Bardzo istotną rolę zatem w edukacji religijnej przypisuje się nauczaniu modlitwy, która ma przenikać katechezę i prowadzić do głębi życia chrześcijańskiego⁹⁰

Dostrzegając ważność modlitwy w dydaktyce katechezy, w dniach 15-16 listopada 2002 r. specjalizacja katechetyki KUL zorganizowała kolejne ogólnopolskie sympozjum katechetyczne, które w całości poświęcone zostało roli i miejscu modlitwy w katechezie. Wśród poruszanych zagadnień znalazła się m.in. teologia modlitwy. W Słomka wyczerpująco scharakteryzował przedchrześcijańską możliwość życia modlitewnego, modlitwę chrześcijańską oraz poddał analizie najdoskonalszą modlitwę – „Ojcze nasz”⁹¹ M. Tatala natomiast przedstawiła psychologiczne aspekty modlitwy, koncentrując się na analizie komunikacji modlitewnej u dzieci i młodzieży w różnych stadiach rozwoju psycho-religijnego⁹². W czasie tego sympozjum scha-

⁸⁴ S. K u l p a c z y ń s k i. *Ocena w opinii katechetów i katechizowanych*. Tamże s. 87-95.

⁸⁵ Zob. S. W r o ń s k a. *Ocenianie testem luk*. Tamże s. 155-168.

⁸⁶ Zob. M. Z a j ą c. *Ocenianie testem wyboru*. Tamże s. 169-205.

⁸⁷ Zob. M. N o w a c k a. *Ocenianie testem hierarchizacji [testem sprawdzającym wielostopniowym]*. Tamże s. 207-238.

⁸⁸ DOK 80.

⁸⁹ Zob. DOK 85-86.

⁹⁰ Por. DOK 85.

⁹¹ W S ł o m k a. *Teologia modlitwy*. W: *Modlitwa w katechezie*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2002 s. 15-26.

⁹² M. T a t a l a. *Psychologiczne podstawy rozwoju komunikacji modlitewnej u dzieci i młodzieży*. W: *Modlitwa w katechezie* s. 27-53.

rakteryzowana została również modlitwa dzieci⁹³ i młodzieży⁹⁴ oraz przeprowadzona została refleksja nad miejscem modlitwy w jednostce katechetycznej poszczególnych podręczników. Wyróżnione zostały następujące możliwości: katechezy w całości poświęcone modlitwie, modlitwa związana z celami i treścią katechezy, modlitwa w zaplanowanym toku katechezy oraz modlitwa w katechetycznych zadaniach domowych⁹⁵. Nie zabrakło również wypowiedzi katechetów-praktyków na temat sposobów nauczania modlitwy na wszystkich poziomach edukacji – od przedszkola po szkołę ponadgimnazjalne⁹⁶.

XXIV „KATECHEZA MŁODZIEŻY”

Nie ulega wątpliwości fakt, że najwięcej problemów wychowawczych dostarcza wszystkim odpowiedzialnym za edukację współczesna młodzież. Dzisiejsze młode pokolenie jest poddawane silnemu strumieniowi przeróżnych bodźców i pod ich wpływem ulega znacznym, szybkim zmianom zarówno w sferze psychiczno-emocjonalnej, społecznej, jak i religijnej. Skoro więc zmienia się młodzież, zmianie musi podlegać jej edukacja, w tym religijna. Nie bez znaczenia dla religijnej edukacji młodzieży pozostają też współczesne, wciąż zmieniające się, specyficzne dla tej grupy wiekowej, problemy.

Wychodząc naprzeciw problematyce związanej z katechezą młodzieży, kolejne ogólnopolskie sympozjum katechetyczne zostało poświęcone temu zagadnieniu. W kolejnych referatach poruszone zostały następujące kwestie: *Charakterystyka religijno-moralna współczesnej młodzieży* – ks. J. M a r i a ń s k i; *Podstawa programowa i ogólnopolskie podręczniki do katechizacji młodzieży* – ks. P. T o m a s i k; *Jaki katecheta dla młodzieży* – ks. S. K u l p a c z y ń s k i; *Konflikty młodzieżowe i próby ich rozwiązywania na katechezie* – A. Z e l l m a; *Młodzież trudna na katechezie* – Z. B a r c i ń s k i; *Katecheza młodzieży miejskiej* – ks. J. G o r a j oraz *Katechizacja młodzieży wiejskiej* – K. M o s u r.

W swoim wystąpieniu ks. J. Mariański dowodził, że negatywne przemiany w moralności opartej na nauczaniu Kościoła dotyczą szczególnie moralności małżeńskorodzinnej, a zwłaszcza nierozzerwalności małżeństwa, czystości przedmałżeńskiej

⁹³ M. Ż a d ł o. *Modlitwa katechizowanych dzieci*. Tamże s. 55-87.

⁹⁴ E. G o ł ą b e k. *Modlitwa katechizowanej młodzieży*. Tamże s. 89-133.

⁹⁵ G. T. G r a n a t. *Miejsce modlitwy w jednostce katechetycznej*. Tamże s. 135-136.

⁹⁶ Ł. G. K r a m a r z. *Jak uczyć modlitwy katechizowanych w przedszkolu*. Tamże s. 169-196; M. S o j a. *Jak uczyć modlitwy w szkole podstawowej*. Tamże s. 197-207; J. G o r a j. *Inicjacja do modlitwy w klasach gimnazjalnych*. Tamże s. 209-224; W. J a n i g a. *Jak uczyć modlitwy w szkołach średnich*. Tamże s. 225-250; R. B i e d r z y c k a. *Jak uczyć modlitwy w szkołach zawodowych*. Tamże s. 251-258; E. G u r g a c z. *Modlitwa w katechezie szkoły muzycznej*. Tamże s. 259-271.

i regulacji poczęć⁹⁷ Ks. S. Kulpaczyński w referacie multimedialnym podkreślił znaczenie osobowości katechety i wskazał pożądane cechy współczesnych katechetów dla młodzieży⁹⁸ Z. Barciński zajął się natomiast problematyką trudnej młodzieży uczestniczącej w katechezie. Proponował wprowadzanie jasno ustalonych zasad postępowania i wypracowanie mechanizmów reakcji w przypadku, gdy będą one łamane⁹⁹ Oprócz zatem wielu aspektów teoretycznych w czasie sympozjum poruszone zostały także kwestie natury praktycznej i organizacyjnej, służące w sposób bezpośredni katechizacji współczesnej polskiej młodzieży.

Na podstawie omówionych, z konieczności pobieżnie, ogólnopolskich sympozjów i sesji naukowych zorganizowanych przez Sekcję Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego można zauważyć, że troska o permanentną formację katechetów zajmowała poczesne miejsce w działalności tej sekcji. Odpowiadając zatem na sformułowany we wstępie problem, można stwierdzić, że zarówno ilość zorganizowanych obrad, jak i poruszana problematyka dowodzi wrażliwości na aktualne wyzwania katechetyczne i kompetencji w formułowaniu postulatów praktycznych.

BIBLIOGRAFIA

- Katechizacja w szkole. Red. M. Majewski. Lublin: RW KUL 1992.
 Patologia społeczna wśród młodzieży. Red. M. Majewski. Kraków 1985.
 Katechizacja różnymi metodami. Red. M. Majewski. Kraków: Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego 1994.
 Postawy katechetów. Red. M. Majewski. Kraków: Poligrafia Salezjańska 1996.
 Aktywizowanie katechizowanych. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Mała Poligrafia Redemptorystów w Tuchowie 1997.
 Celebracje w katechezie. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Poligrafia Salezjańska 1999.
 Jezus Chrystus centrum katechizacji. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego 2000.
 Ocena w katechezie. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego 2001.
 Modlitwa w katechezie. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego 2002.
 Katecheza młodzieży. Red. S. Kulpaczyński. Lublin: Inspektorat Towarzystwa Salezjańskiego 2003.

⁹⁷ J. M a r i a ń s k i. *Charakterystyka religijno-moralna współczesnej młodzieży*. W: *Katecheza młodzieży*. Red. S. Kulpaczyński s. 60-66.

⁹⁸ S. K u l p a c z y ń s k i. *Jaki katecheta dla młodzieży?* Tamże s. 99-119.

⁹⁹ Z. B a r c i ń s k i. *Młodzież trudna na katechezie*. Tamże s. 155-177.